

STORTINGET

Representantforslag 245 S

(2017–2018)

fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Nils T. Bjørke, Siv Mossleth,
Willfred Nordlund og Per Olaf Lundteigen

Dokument 8:245 S (2017–2018)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Nils T. Bjørke, Siv Mossleth, Willfred Nordlund og Per Olaf Lundteigen om å hindre sentralisering av kontorstrukturen i Helseøkonomiforvaltningen (Helfo)

Til Stortinget

Bakgrunn

Helseøkonomiforvaltningen, Helfo, er Helsedirektoratets ytre etat og forvalter årlig om lag 34 mrd. kroner. Dette omfatter oppgjør fra folketrygden til behandlere, leverandører og tjenesteytere, samt individuell refusjon av privatpersoners utgifter til blant annet legemidler, tannhelse og helsetjenester i utlandet. Virksomheten skal forvalte rettigheter gitt gjennom folketrykkelovens kapittel 5 (stønad ved helsetjenester), og bidra til at pasientrettigheter oppfylles. I 2017 hadde Helfo 553 ansatte på 22 kontorsteder rundt om i hele Norge.

Helse- og omsorgsdepartementet gav Helsedirektoratet i 2017 i oppdrag å i samarbeid med Helfo utarbeide en plan for vurdering av kontorstrukturen i Helfo. Viktige kriterier for dette arbeidet skulle være:

- Effektiv ressursbruk.
- Størrelse på fagmiljøer, kompetansebehov, tilgang på kompetanse.
- Tjenestetilbud, tilgjengelighet og kvalitet på tjenestene.
- God regional fordeling av arbeidsplasser.

Helfos anbefaling til fremtidig kontorstruktur ble oversendt Helsedirektoratet i desember 2017. I sin utredning «Anbefalt løsning til ny kontorstruktur i Helfo, 08.12.17», anbefaler Helfo videreføring av 5 av dagens 22 Helfo-kontorer. Kontorstedene som ble foreslått opprettholdt, var Mo i Rana (19 ansatte), Ørsta (43 ansatte), Sola (52 ansatte), Tønsberg (195 ansatte) og Fredrikstad (64 ansatte).

Regjeringen kunngjorde 19. april 2018 at den har besluttet at Helfos fremtidige kontorstruktur skal bestå av kontorene Mo i Rana, Ørsta, Sola, Fredrikstad og Tønsberg, og at kontoret i Kirkenes skal videreføres. Dette innebærer en omorganisering av Helfo fra dagens 22 kontorer til 6 kontorer. Helfos kontorsteder i Oslo (68 ansatte), Bergen (11 ansatte), Kristiansand (12 ansatte), Voss (14 ansatte), Eidsvoll (13 ansatte), Kongsberg (7 ansatte), Risør (4 ansatte), Harstad (4 ansatte), Gloppen (4 ansatte), Vågå (3 ansatte), Verdal (3 ansatte), Nærøy (3 ansatte) og Lenvik (1 ansatt), Beiarn (5 ansatte), Orkdal (11 ansatte) og Brumunddal (11 ansatte) skal legges ned. Kontorene i Brumunddal og Orkdal videreføres i en omstillingsperiode på inntil fire år, mens kontoret i Vågå videreføres i inntil to år.

Svak begrunnelse for sentralisering av Helfo

Helfos begrunnelse for sin anbefaling av en omorganisering og sentralisering av kontorstedene fra 22 til 5 lokasjoner kan grovt oppsummeres med følgende sitat i Helfos utredning (s. 24):

«Det sentrale er å sikre en kontorstruktur som gir tilstrekkelig økonomisk handlingsrom for investeringer i ny teknologi, og som gir godt rom for å rekruttere ny kompetanse og har kvaliteter i omgivelser for strategisk partnerskap, særlig knyttet til innovasjon og utvikling. I

tillegg er en ensartet organisasjon med et begrenset antall lokasjoner av en viss størrelse, avgjørende.»

Forslagsstillerne mener at denne begrunnelsen er svært svak, og at det ikke kan dokumenteres at nedlegging av et stort antall kontor vil sikre en utvikling med økonomisk handlingsrom, rekruttering av ny kompetanse, innovasjon og utvikling. Tvert imot vil det motsatte kunne skje, fordi man risikerer et stort tap av kompetanse og fagmiljø som brytes ned. Forslagsstillerne merker seg at det i Helfos utredning under pkt. 5.6 Risikovurdering (s. 29) oppgis at det innen flere tjenestoområder og aktiviteter er identifisert høy risiko. Ifølge Helfos egen utredning skal dette særlig gjelde utenlandsområdet, hvor hele avdelingen med tre seksjoner, som i dag er lokalisert til Oslo, anbefales avvirket. Forslagsstillerne merker seg at omtalen av Oslo-kontoret er en av få plasser i anbefalingen hvor Helfo velger å fremheve viktigheten av dagens kompetanse i organisasjonen.

Helfo skriver i sin utredning at det er svært vanskelig å rekruttere kompetanse på kontorsteder som ikke er i nærhet til et stort og attraktivt arbeidsmarked (s. 7). Forslagsstillerne mener dette er oppsiktsvekkende og problematisk argumentasjon, og at Helfos eventuelle problem med rekruttering må tilskrives at Helfo selv ikke har drevet en god og aktiv rekrutteringspolitikk. Forslagsstillerne viser til at for eksempel Vegtilsynet klarer å rekruttere høyt utdannet kompetanse på Voss, og Brønnøysundregistrene i Brønnøysund, men at slike eksempler ikke hensyntas i Helfos utredning. Forslagsstillerne mener at digitalisering i seg selv taler for en desentralisert kontorstruktur og for spredning av statlige arbeidsplasser.

Helfo bruker SINTEF-rapporten «Samlokaliseringseffekter – hva sier litteraturen?» (2016) som kunnskapsgrunnlag i sin utredning, og viser til at det i rapporten pekes på at færre og større miljøer er en forutsetning for å skape fremtidige leveringsdyktige kompetansemiljøer. Forslagsstillerne mener at Helfo her bruker rapporten på feil måte, og vil understreke at SINTEF også problematiserer at det ofte settes høye og urealistiske mål om gevinster av samlokalisering. I introduksjonen til denne rapporten heter det (s. 3):

«Det er et påfallende sprik mellom hvor omfattende og uttalte målene for en samlokalisering er i forkant av prosessen, og hvor lite forskning det faktisk er gjort på å måle effektene i ettertid. Generelt observerer vi at i større samlokaliseringssjakter argumenteres det med at man ønsker å oppnå betydelige effekter, både på økonomi og fag, uten at man går særlig inn på hvordan disse skal realiseres. Det er et fellestrekk at prosjektene er uklare i å beskrive nå-situasjonen de virksomhetskritiske målene ses i forhold til, uklare når det gjelder hvordan samlokaliseringen konkret skal gjennomføres, og uklare på hvordan måloppnåelsen skal evalueres. Det er også svært få virksomheter som faktisk gjør en effekt-

evaluering i ettertid av samlokaliseringen. Denne tendensen gjenspeiles i den internasjonale faglitteraturen, hvor mange studier viser til forventede økonomiske, organisatoriske og faglige effekter, mens få presenterer detaljert empirisk dokumentasjon av effektene ved samlokalisering.»

Helfo begrunner også sin anbefaling i utredningen blant annet med at tilsvarende omorganiseringer gjennomføres i Skatteetaten og Statens Lånekasse. Forslagsstillerne merker seg at det i disse tilfellene er tale om pågående omorganiseringprosesser man ennå ikke kjenner de langsiktige effektene av.

I sin pressemelding 19. april 2018 om beslutningen skriver regjeringen:

«Med målrettede IKT-investeringer og endret kontorstruktur kan Helfo over fem år redusere antall årsverk med om lag 100, fra dagens 550 til cirka 450. (...) Økt bruk av selvbetjening og automatisering og færre enkle, manuelle prosesser reduserer behovet for ansatte. Samtidig vil de komplekse oppgavene som gjenstår, kreve helsefaglig, juridisk og økonomisk kompetanse. I tillegg vil investering i IKT øke behovet for kompetanse på utvikling og drift av digitale løsninger.»

Forslagsstillerne viser til at det i Helfos utredning ikke er synliggjort at IKT-investeringer og økt selvbetjening er på plass før antall årsverk skjæres ned. Forslagsstillerne er kjent med at Helfo ved utgangen av 2020 skulle behandle inntil 80 pst. av henvendelsene automatisk, men at det per nå ser ut til at automatiseringen vil øke fra dagens om lag 12 pst. til om lag 30 pst. Flesteparten og så mye som 90 pst. av henvendelsene til Helfo behandles fortsatt manuelt. Forslagsstillerne mener at målet om at Helfo kan redusere antallet ansatte med 100 de neste fem årene, er urealistisk fordi forutsetningene ikke er til stede.

Sak til Stortinget er nødvendig

I helse- og omsorgskomiteens innstilling til statsbudsjettet 2018 (Innst. 11 S (2017–2018)) la flertallet bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti inn følgende merknad:

«Komiteens flertall (...) viser til at Helfo, på oppdrag fra Helsedirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet, har utarbeidet en anbefaling om ny kontorstruktur. I anbefalingen foreslås disse kontorstedene nedlagt: Kirkenes, Lenvik, Harstad, Beiarn, Nærøy, Verdal, Gloppen, Bergen, Voss, Kristiansand, Risør, Kongsberg, Eidsvoll, Vågå og Oslo. Kontorstedene i Mo i Rana, Ørsta, Sola, Tønsberg og Fredrikstad blir videreført. Det samme gjelder Orkdal og Brumunddal, men disse skal vurderes på nytt i 2020. Flertallet mener dette er viktige statlige arbeidsplasser som ikke må sentraliseres.»

Forslagsstillerne mener at regjeringen med sin beslutning om ny kontorstruktur har ignorert stortings-

flertallets merknad i helse- og omsorgskomiteens innstilling til statsbudsjettet 2018.

Forslagsstillerne viser også til at regjeringen med sitt vedtak ikke har fulgt opp retningslinjer for lokalisering av statlige arbeidsplasser for andre steder enn Kirkenes. Ifølge punkt 5.3 i retningslinjene skal det gjøres rede for konsekvensene for arbeidsmarkeder som mister statlige arbeidsplasser. I veilederen til retningslinjene heter det at ut fra lokaliseringpolitiske mål skal utreder vurdere hvilken effekt en etablering/flytting av statlig virksomhet kan ha på de ulike stedene som vurderes, i form av variasjon i det lokale tilbudet av arbeidsplasser. Forslagsstillerne er ikke kjent med at en slik konsekvensutredning er gjennomført for alle de stedene der Helfo-kontor foreslås nedlagt.

Forslagsstillerne mener at Helfos kontorer representerer viktige desentraliserte statlige arbeidsplasser som ikke må sentraliseres. Risikoen er stor for at en gjennomføring av regjeringens vedtak om nedlegging av de fleste Helfo-kontorer vil føre til stor økning i behandlingstid. Helfo oppgir selv i sine årsrapporter at saksmengden øker på mange saksfelt. Forslagsstillerne mener regjeringen har gjort vedtak om sentralisering av

kontorstrukturen i Helfo på sviktende beslutningsgrunnlag, både når det gjelder forventet effektiviseringsgevinst, framdrift, tap av erfaringskompetanse og kostnader. Forslagsstillerne mener at regjeringens beslutning bryter med Stortingets vilje og med retningslinjer for lokalisering av statlige arbeidsplasser.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen gjøre en ny vurdering av Helfos kontorstruktur basert på reelle vurderinger av effektiviseringsgevinster, fremdrift av digitalisering, risiko for tap av erfaringskompetanse, statlige retningslinjer for plassering av statlige arbeidsplasser samt Stortingets føringer slik de fremkommer i flertallsmerknad i Innst. 11 S (2017–2018), og komme tilbake til Stortinget på eget måte. Stortinget ber regjeringen opprettholde dagens kontorstruktur i Helfo inntil en slik sak er behandlet av Stortinget.

15. juni 2018

Kjersti Toppe

Nils T.Bjørke

Siv Mossleth

Willfred Nordlund

Per Olaf Lundteigen

